

חכימא וספריא ורישיה עמא ודרשיא

בעי מיניה מר' חייא בר אבא שמע ולא ענה מאי? אמר להו חכימא וספריא ורישיה עמא ודרשיא אמרו שמע ולא ענה יצא.

(סוכה ל"ח ע"ב)

אחרי שמצאנו המפתח לפענח חידת רב נחמן בר יצחק – למעלה מאמר ד – לא נפלאה היא לעמוד גם על פתרון מליצת ר' חייא בר אבא זו, ברור שגם הוא התכוון בתוארים אלו על אנשים ידועים לו שחוו דעתם בהלכה זו.

כי הנה קוטב זו השאלה הלוא היא אם שומע כעונה, כאשר נווכח מסיומם איתמר נמי אמר ר' שמעון בן פזי אמר ר' יהושע בן לוי משום בר קפרא מנין לשומע כעונה דכתיב כו', כן מצינו שבהלכה זו נשמעה עוד דעתו של ר' יוחנן, שרבה בר בר חנה אמר משמו שנים שאכלו כאחת אחד מהם יוצא בברכת חבירו דתנינא שמע ולא ענה יצא א) אלא שאין ביניהם זימון ראה ברכות מ"ה ב.

והנה נודע כי בר קפרא הצטיין בתור מופלג בחכמה ודיבר בלישנא דחכימי ב), ור' יהושע בן לוי הוא שהיה חכם סופר שכתב דברי תורתו על פנקסו ראה שבת קנ"ו א, ור' שמעון בן פזי נודע בזמנו לדרשן מצויין בקי באגדה ראה ברכות י' ע"א דהוה מסדר אגדתא, ור' יוחנן הוא שהיה רישא דעמיה שכל חכמי דורו מיכף כייפו ליה, את כל אלו החכמים שחוו דעתם בהלכה זו כלל ר' חייא בר אבא במליצתו, הקדים את ר' יוחנן לפני ר' שמעון בן פזי יען היה קשיש מניה, ותיאר את כל אחד כפי מדת הצטיינותו וכשרונו, חכימא = בר קפרא, ספריא = ר' יהושע בן לוי, ורישיה עמא = ר' יוחנן, ודרשיא = ר' שמעון בן פזי, כולהו אמרו שמע ולא ענה יצא.

א) ברכות מ"ה ב ועיין צל"ח שם שכתב הך תנינא דמייתי היא בברייתא ואם אנו לא מצאנוהו בתוספתא שבידינו כו', ומהפלא שלא העיר על המובא בירושלמי ברכות פ"ז ה"ח וש"נ.
ב) ראה מחברתי לתולדות ר' יהודה הנשיא מחקר ו' הלולא בבית רבי.

[הרב ראובן מרגליות, לחקר שמות וכינויים בתלמוד, מחקר ח]